

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın *Cumhurbaşkanı Yardımcısı Fuat OKTAY* tarafından Anayasa'nın 98 inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Muazzez ORHAN

Van Milletvekili

Toplantı ve gösteri yürüyüşü hakkı, hem Türkiye Cumhuriyeti anayasasının 34. maddesiyle hem de genel uluslararası hukuk ile koruma altına alınmış bir haktır. Toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının amacı ve mahiyeti dikkate alındığında bu hakkın, toplantı veya gösteri yürüyüşünün yapılacağı mekânı seçme serbestisini de kapsadığı anlaşılmalıdır. Zira toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemenin amacı bir fikri açıklamak, ortak çıkarları savunmak, belli fikir ve kanaatler çerçevesinde kamuoyu oluşturmak ve siyasal karar organlarını etkilemek olup gösteri ve toplantı yürüyüşünün düzenlendiği mekân, açıklanan düşüncenin muhataplarına ulaşabilmesi ve tesir oluşturabilmesi bakımından önem taşımaktadır. Anayasanın 25 ve 26. Maddeleri gereği düşünce ve kanaat açıklama hürriyetinin de kullanılması ve bunu yayma hürriyeti de anayasal koruma altındadır. Bu nedenle toplantı ve gösteri yürüyüşünün yapılacağı mekânın seçiminin kural olarak bu hakkı kullanacak kişilerin takdirinde olması gerekmektedir. Bu itibarla bireylerin toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleyecekleri yeri belirleme serbestisini sınırlayan düzenlemeler bu haklara müdahale niteliği taşımaktadır.

Türkiye'de 2016 yılında başlayıp iki yıl süren OHAL uygulaması sırasında söz konusu toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme ve ön izne tabi olmayan basın açıklaması yapma hakkı cari hukuk hiçe sayılarak çoğu zaman kamu görevlilerinin keyfi tutumuyla kısıtlanmıştır. Formel olarak OHAL bitmesine rağmen Van, Ankara, Mardin başta olmak üzere birçok ilde herhangi bir şekilde basın açıklaması, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlenememektedir. Çoğu zaman gerekli bildirim ve uyarılar yapılmadan kolluk

kuvvetlerinin hukuk dışı müdahaleleri ile yurttaşlar bu hakların kullanımından mahrum bırakılmaktadır. Mülki amirin takdiri sınırsız olmadığı, söz konusu kararların idari yargı yerlerinde denetlenebileceği bilinse de söz konusu haklar fiili olarak çok uzun süredir engellenmektedir. Van ilimizdeki fiili müdahale bin güne yaklaşmıştır.

Van'daki yasak ve engellenmenin bir boyutu da ifade edilen haklarını kullanan yurttaşlara kabahatler kanunu gerekçe gösterilerek kesilen para cezalarıdır. Söz konusu para cezalarının; basın açıklaması, toplantı ve gösteri yürüyüşü gibi düşünce ve kanaat açıklama hürriyetini tehdit edecek düzeyde olduğu gözlemlenmiştir. Çocukları açlık grevinde olan barış annelerinin tamamen barışçıl basın açıklamalarına hem hukuk dışı müdahale hem de sonrasında para cezası uygulanmıştır.

Yoksul ve işsiz olan yurttaşların söz konusu cezaları ödeyemeyeceği ve bu hukuk dışı yaptırımla karşılamamak için temel haklarını kullanmaktan geri durabileceği öngörülmelidir. Herhangi bir şiddet veya saldırı unsuru içermeyen açıklamalara bile zor kullanma sınırını aşan ve işkenceye varan müdahalelere ek olarak bu maddi saldırı demokratik bir ülke teamüllerine ve hukuk devleti esaslarına aykırıdır.

Bu Bağlamda,

- 1- Kabahatler Kanunu nedeniyle kesilen para cezaları bir kamu geliri olarak mı görülmektedir? Cezaların bütçe açığını kapatmak amacıyla yaygınlaştığı iddiası gerçek midir?
- 2- 2016-2019 yılları arasında müdahale edilerek engellenen toplantı, gösteri yürüyüşü ve basın açıklaması sayısı kaçtır?
- 3- Toplantı, gösteri yürüyüşü ve basın açıklaması yaptığı gerekçesi ile gözaltına alınan kişi sayısı kaçtır?
- 4- Toplantı, gösteri yürüyüşü ve basın açıklaması yaptığı gerekçesiyle kabahatler kanunu kapsamında para cezası kesilen kişi sayısı kaçtır?
- 5- Toplantı, gösteri yürüyüşü ve basın açıklaması yaptığı gerekçesiyle kesilen para cezası miktarı 2018 yılı için ne kadar olmuştur?
- 6- Van ilinde 2019 yılı içerisinde cezaevlerinde gerçekleştirilen açlık grevleri eylemlerine yönelik basın açıklamaları kapsamında kabahatler kanunu kapsamında kaç kişiye ve ne miktarda bu yaptırım uygulanmıştır?